

Asia: VN/4400/2021

Arviomuistio julkisen hallinnon tietojärjestelmiä koskevan sääntelyn kehittämistarpeista

Lausuntonne arviomuistiosta

1. Kommenttinne arviomuistiossa tehdystä nykytilan kuvauksesta

Nykyinen viranomaisten tietojärjestelmiä koskeva sääntely on pirstaleista ja osin myös aukollista. Tilanne on kuvattu muistiossa asianmukaisesti. Tuomioistuinten erityistä asemaa ja tehtäviä ei kuitenkaan ole huomioitu kuvauksessa.

2. Kommenttinne tietojärjestelmistä sääntelykohteena

Tuomioistuinvirasto toteaa, että tuomioistuinten tietojärjestelmien sääntely edellyttää perusteellista valmistelua, jossa huomioidaan tuomioistuinten aseman ja toiminnan erityispiirteet. Sinänsä on selvää, että tietojärjestelmien käyttö ja toiminnot sekä järjestelmiin liittyvät tietovarannot ovat jatkuvasti tärkeämpi osa myös tuomioistuinten toimintaa. Tästä seuraa, että tietojärjestelmillä on keskeinen merkitys myös lainkäytössä yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksien toteutumisen kannalta. Tämä kehitys on perusteltua huomioida myös lainsäädännössä.

Tietojärjestelmät ovat kuitenkin vaativa sääntelykohde jo sen vuoksi, että järjestelmien ja niissä käytettyjen teknologioiden kehitys on nopeaa. Lisäksi alan kehitys tapahtuu täysin muista kuin viranomaistoiminnan lähtökohdista, mutta viranomaisten järjestelmien kehittäminen on kuitenkin sidoksissa markkinoiden tarjontaan. Edellä mainituista syistä sääntelyssä olisi tarkoituksenmukaista pitäytyä yleisten periaatteiden tasolla ja varoa liian yksityiskohtaista tai tiettyihin teknologisiin ratkaisuihin liittyviä sääntelymalleja.

Sääntelyn rajaaminen yleisiin periaatteisiin ei kuitenkaan tarkoita sitä, että sääntelyn pitäisi olla sillä tavoin yleistä, että sen kohteena olisivat viranomaisten tietojärjestelmät yleensä. Tietojärjestelmien toiminnot ja erityisesti järjestelmien käyttö ovat suoraan sidoksissa viranomaisen laissa säädettyihin tehtäviin ja menettelyihin. Tuomioistuinten kohdalla tämä tarkoittaa oikeudenkäyntimenettelyn mallintamista lainkäytön tietojärjestelmiin. Arviomuistiossa ei kiinnitetä huomiota tuomioistuinten erityiseen asemaan, tehtäviin tai menettelyihin. Tuomioistuinvirasto haluaa erityisesti kiinnittää

huomiota siihen, että tuomioistuimet eivät ole tietojärjestelmienkään kohdalla osa yhtenäistä valtionhallintoa.

Todettakoon, että arviomuiston lopussa (11. Sääntelykohteiden kehittämisen arviointi) mainitaan, että sääntelyn kohteena olisivat hallintolain soveltamisalaan kuuluvat hallintoasiat, jolloin muun muassa lainkäyttö jäisi ulkopuolelle. Samassa kappaleessa kuitenkin mainitaan edelleen, että soveltamisala voisi osin rajautua tiedonhallintalaissa säädetyn mukaisesti. Näiltä osin on syytä huomauttaa että tiedonhallintalain soveltamiseen on tehty tuomioistuinten osalta merkittäviä poikkeuksia lain 3 §:n 3 momentissa. Tiedonhallintalain valmistelussa on kuitenkin vain ohuesti arvioitu sääntelyn sopivuutta tuomioistuinten toimintaan, eikä tiedonhallintalaissa omaksuttuja ratkaisuja siksi tulisi pitää mallina tuleville lainsäädäntöratkaisuille.

Tuomioistuinlain 19a luvun 2 §:n mukaan Tuomioistuinviraston tulee huolehtia tuomioistuinten tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä. On perustelua, että Tuomioistuinvirastolla on keskeinen rooli myös tuomioistuinten tietojärjestelmien sääntelyn kehittämisessä.

3. Millaisia yleisiä vaatimuksia tietojärjestelmien toiminnallisuuksille pitäisi lainsäädännöllä asettaa?

-

4. Millaisia olennaisia teknisiä vaatimuksia hallintoasioita käsitteleville tietojärjestelmille pitäisi lainsäädännöllä säätää?

-

5. Millaisia vaatimuksia, kuten dokumentointivaatimuksia, tietojärjestelmien kehittämiselle pitäisi lainsäädännöllä säätää?

-

6. Miten lainsäädännöllä tulisi varmistua virkavastuun toteutumisesta ja kohdistumisesta, mitä tulee tietojärjestelmien kehittämiseen, käyttöönottoon ja käyttöön, sekä tietovarantojen käyttöön?

-

7. Mitä edellytyksiä tietovarannoille, niiden laadulle tai niiden käytölle tulisi lainsäädännössä asettaa, jotta niitä voidaan käyttää osin tai täysin automaattisessa päätöksenteossa?

-

8. Miten tietoturvallisuuden arviointia ja arviointijärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä tulisi kehittää? Entä erityisesti viranomaisten tietojärjestelmien arvioinnin osalta?

-

9. Kommenttinne muistiossa todetuista sääntelytarpeista yleensä

-

10. Muut yleiset kommentit arviomuistiosta

-

Jaakkola Riku
Tuomioistuinvirasto

Kumpula Pasi
Tuomioistuinvirasto